

ACC. N:R M. 14351:1-9.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Frans Mårtensson, Bjärstent*
Härad: *Järvestad* Berättare: " " "
Socken: *Ö Nöbbelöv* Berättarens yrke: *f. d. lantbr.*
Uppteckningsår: *1957* Född år *1877 i Ö Nöbbelöv*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Gudstjänst och nattvardsgång. s. 1-9. LWF 107

Eusstjänster
Kallvardsgång

ACC. N:R M. 14351:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Snuf 107
1.

Eusstjänsten kallades i min barndom och ungdom och gör så mestadels än för mäsas. Eusstjänster som höllas av frivilliga i hemmen eller i lokal för allmänheten, missionshus, kallades för sam- och de som ledde mankonster och de som sålde och ledde, kallades för kolportörer. Sådana sam- mankonster höllas i regel på kvällarna. Julotta eller aftonsång förekom i min hemförsamling ytterst sällan, kanske en gång vart 7de år. Men då ofta eller aftonsång förekom, kunde det komma folk från andra församlingar också, med påföljd att kyrkan blev överfylld och en del människor fingo stå utanför kyrkodörrarna. Vid sådana tillfällen lyktes kyrkan upp med stearinljus nerstuckna i hål i bänkarna. Det kunde då inträffa att folk fingo hål svettas i kläderna. Men några större olyckor inträffa de aldrig. I regel var det alltid mycket folk i kyrkan

Gudstjänster
Nattvardsgång

ACC. N:R M. 14351:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2.

särskilt vid högtiderna. Även arbetare och tjänste-
folk besökte mycket gudstjänsterna på den tiden.
Nattvardsgång firades ungefärligen en gång i måna-
den och det var brukligt att husbondefolket och tjän-
stefolket brukade skiftas om att delta i densamma.
Inne så att det var bara husbondefolk ena gången och
tjänstefolk andra, utan vid nattvardsbordet vore
de blandade. Söndagen innan nattvardsfirandet
hölls konventionsförhör, då prästen förhöorde fol-
ket i kristendomskunskap. Då kunde det hända
att någon av prästens f. konfirmander kunde få
det besvärligt med frågorna. Även äldre kunde
i blott få det besvärligt. Då blev en gång en äldre,
kanske något originell man, men frågen kyrko-
besökare, tillfrågad om vad sår stod i Lukas ev.
22 kap. 21 v. om vad Jesus sade till sina lärjungar
vid nattvardens instiftande. Mannen tänkte och
vred sig och nästan svevlades men svaret kunde

2)

Guds tjänst
Nattvardsgång

ACC. N:R M. 14351:3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

han inte finna. Då prästen till slut nämnde det i något misslynt som svarade gubben: "ja jag tror edd norr ja nu kommer mi rätt i hu."

De betydelsefullaste tid nattvardstillfällen voro alla manfolk som kvinnfolk, svartklädda. Tid framträdandet till nattvardbordet burs alla kvinnfolken i handen, i trekant viktta vita näsdukar. Även männen burs vanligen vita näsdukar i handen men på ett enklare sätt än kvinnorna.

Det ansågs som ovärdigt att äta sig mätt hemma innan nattvardsbesöket. De betydelsefullaste gudstjänsterna under året voro: 1sta advent, guldag, långfredag och påskdag. På dessa högtidsdagar burs män så väl som kvinnor, svarta kläder och männen dessutom höga hattar. På alla vinterindagar var det rätt vanligt att någon arbetare eller bonddräng gick upp i tornet och hjälpte ringaren att draga klockorna vid sammanningningen. Detta

Guds tjänst
Nattvardsgång.

ACC. N:R M. 14351: 4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

kallades att gå upp och värma sig. När klockorna började ringa lyfte männen på hatten eller mössan.

Vid hemkomsten från kyrkan, brukades i många hem att man tog de hemmarvarande i hand, meg och sade: Hälsa. Mycket religiösa människor brukade ofta färdas till andra kyrkor för att där få höra någon präst som ansågs vara en god ordets föreläsare, till ex. kyrkoherdarna Brant i Borby, Lydov i Välleberga, Olsson i Gladsax m. fl.

Bruket med särskilda högtidskläder vid särskilda kyrkohögtider, började mer och mer bortläggas.

För en 30 år tillbaka. Vid färd till kyrkan gingo vanligen män och kvinnor tillsammans. Men inne i kyrkan sattes alltid män och kvinnor åtskilda, utan då det gällde ståndspersoner. Folk som bodde mera avläs hade ju sina särskilda kyrkstigar. Vanligen kom folk i god tid till guds-

4) tjänsten och så samlades man gärna i grupper för

Guds tjänst
Nattvardsgång

ACC. N:R M. 14351:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

att tala om life av varje innan guds tjänsten började. Det fanns folk som ofta kom sent till kyrkan. Fåda-
na ansågs som ointresserade och senfärdiga. Något
superi av något slag har jag aldrig hört talas om vid
kyrkobesök här. Bänkplatserna i kyrkan voro ord-
nada rusthållsvis. Ett rusthåll utgjordes av ett större
eller ett mindre antal gårdar, beroende på gårdar-
nas storlek och ett rusthåll kunde då ha två eller tre
bänkplatser. Man sade om vissa personer att de vo-
ro måna om sitt anseende och förde sig väl. Om
andra kunde man säga att de voro inte noja
med sig utan förde sig hur som helst. Predikan
kunde många gånger räcka över en timme och
folk blev då tvungna att sitta på de smala
bänkarna hela tiden och det var därför bekvä-
ligt att folk reste sig och stod en och annan gång
under predikan och logg sig en pris då och då.
I vår församling hade vi en kyrkoherde som

Quästjänst
Stadsrådsgång

ACC. N:R M. 14351:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

hete P. O. Flaring som var känd som sträng lag-
predikant, som i sina predikningar gärna gick
till rätta med församlingens barnas fel och brister rent
personligen. Men han var en utomordentlig kon-
firmationslärare, forrade mycket, men kunde
göra lektionerna intressanta och lättfattliga.

Har själv varit en av hans konfirmander.
Vi hade något över 70 lektioner. Lekt varje lek-
tion räckte 3 à 4 timmar. Bruket, hade vit duk
i handen framför altaret, lades bort för många
år sedan. Under sommarkvällen när det var
varmt brukade kvinnorna mycket ha krydd-
växter med sig i kyrkan, såsom lavendel, kryp-
mynter eller andra starkdoftande växter.

Kyrkan kryddes endast vid konfirmation,
bröllop eller begravningar. Ljus till kyrkan
köptes färdiga. Pinäfall förekom knappast, men
man böjde sig ner i bänken när man kom in

6)

Guastjänst
Nattvardsgång

ACC. N:R M. 14351:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

i kyrkan, samt när prästen läste böner. Denna
sed förekommer än. Församlingen reser sig när
någon psalm eller vers sjunges för vilken en stäm-
stjärna står seckenad. Innan orgel fanns i
kyrkan, ledde kantorn sången utan något in-
strument, berättade de gamle. En viss fästare
om vem som kunde sjunga kraftigast kunde
nog förekomma i synnerhet under vinterstid,
när sjömän, med sina kraftiga röster, delto-
go med i guastjänsten. Ät läsa böner i kyr-
kan för sjuka, har förekommit någon gång. Det
kunde förekomma, att här förut omnämnde präst
vid fackrägelsens uppläsning, visade mannamån
och blev f. o. m. en gång anmäld för sådan, men
undgick bestraffning. Kollekter upplagas nu-
mera varje söndag med här. Ibland utgöres av
en skinnpung, rymande ungefär en lt. fästare
vid en 2 mt. lång svartmålad stång.

2)

Nattvardsgång

ACC. N:R M. 14351:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

Har, kanske felaktigt, nog besvarat dessa frågor delvis i brev 2 och 3. Men här något till.

Frömmen som fött barn utom äktenskapet, kunde utestängas från att begå nattvarden till dess hon ställt kyrkligt. Kyrkopligheten tillgick så att barnaföderskan skulle å pastor expeditionen ^{anmäla} att hon önskade undergå kyrkligt. Kyrkopligheten hölls i kyrkans sakristia någon söndag, aningen före eller efter mässan. Närvarande, utom prästen, voro församlingens båda kyrkovårdar. Kontrahenten skulle då be om Guds förlåtelse för sitt felsteg. Åttio vis sa gärningsmän vägrats nattvarden har inte förekommit i vår församling. Nattvardens undfående ansågs verka syndarnas förlåtelse för den tolfärdige och ett mera kristligt levnadsätt. Skriftermålet ägde rum omedelbart före nattvardens begående. Numera, sedan några år tillbaka

x skall
voro blad

8)

förekomma ej komunionförhör eller sektioner.

Nattvardsgång

ACC. N:R M. 14351:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9.

Numera är det fritt ån bevista nattvarden.
Finnan nattvardsgästerna gå fram till altar-
ringen böja de sig ned i bänken, för, Gift gä^{folk}
först fram, sida vid sida man och hustru
och sedan ungdom. Männen hade så avlagt
överrocken. Varje krets nattvardsgäster kallades
"ett hankle". I äldre tid förekom ofta frångesel kring
altarringen, men aldrig någon ordning. Stigningar
och bogningar förekomms också då. Vid nattvards-
gästernas hemkomst från kyrkan åt man en nå-
got bättre måltid än vanligt. Och resten av
den dagen höll man sig hemma i stillhet.
Nattvardskärlen kallades också för komunion-
kärl.

9)